

M A G Y A R K U R I R

Bécsből, Kedden, October' 30-dikán 1821.

H a n n o v e r a.

A' Királynak pompás bemeneteléről illy jegyzéseket közlenek a' közönséges levelek: — „Az uczák, hol a' bemenetel tartott, fejér porondal hinteztetek-be, a' házaknak az uczafelé lévő oldalai virágkoszorúkkal és zöld ágakkal czifrittattak fel. A' Királyra úgy szollván virág-esső esett. Sajnálták, hogy a' menetel olly sebben tartatott, hogy a' Kisérők, Princzek, Generálisok, Adjutánsok 's egyebek, egészen a' Királynak mellé tolakodtak 's olly hirtelen ellovaglottak a' nézőknek szemeik előtt, hogy a' Monárkhát, kit mindenek látni szerettek volna, sok ezerek nem láthatták, vagy ha látták is, nem esmerheték, avvagy csak későre és akkor vethették reá szemeiket, mikor már elhaladott volt előlük. Ő Felsége Hannoverai Marschall-formaruhában tartotta bemenetelét. Az estvéli világosításnak, a' melly egyéb-eránt nagyon fényes és gazdag lett volna, az idő nem kedvezett.“

A' Hannoverai Ujságlevelekben ezek emlittetnek October' 16-dikán: „E' h. 12-dikén Generális-Gróf Bennigsennek 's a' Feleségének adott-magános audientziát a' Királynak. Utánnok, a' thronuson ülve 's a' Sogoraszszonyai, Cumberland 's Cambridge Herczegek, a' Ministerek, az Udvari fő Méltóságok 's a' szolgálaton lévő Udvari tisztviselők által körülvéttetve, az Ország' Rendjei' Deputátziójának udvarlását fogadta-el Ő Kir. Felsége. A' Rendek' nevében azoknak Elölülője Gróf Meerveld

tisztelte közönséges beszéd-tartással Ő Felségét, melyre Ő Felsége is kegyes beszéddel felelt. Azután az Udvari fő Kamarás Ur vezette-be egygyenként az Udvari tisztviselő Karokat, mellyeket fennállva fogadott Ő Felsége, 's beszédjeikre német nyelven készült feleleteket adott. Délután a' Hessen-Homburgi Landgrófné Ő K. Hercegaszszonysága lepte-meg a' meghatározott időnél hamarabb történt örvendetes megérkezése által Ő Felségét. Estve fátylak' világánál kellemetes muzsikát csináltak az itt lévő katona tisztek, melynek halgatására Ő K. Felsége a' nállalévőkkel a' kastély' kertje felől lévő folyasón megjelenvén, nagy örvendezéssel fogadtatott. — „13-dikban a' Stöcken mellett lévő térségre összegyűjtetett sergeknek mustájokat tartotta Ő Felsége. Délben 46 személyekre terítettett asztalnál, a' K. Princzekkel, Princzaszszonnyokkal, az egyéb Fejedelmi személyekkel, 's a' Kir. Udvaroknak meghitelezve különösen ideküldetett Követeikkel, a' Királyi Ministerekkel 's ezeknek feleségeikkel, Marquis Londonderryvel, és némelly itt lévő Generálisokkal 's Admirálisokkal ebédlett Ő K. F. g. Ezen kívül két Marschalli asztalok is voltak felterítettve. — „14-dikben Marquis Londonderryvel 's Minister Gróf Münsterrel egygyütt dolgozott, 's az arra következett éjjel terdjében podagrai fájdalmakat szenvedett Ő Felsége. — 15-dikben csak a' Királyi vérbeli Princzek 's a' Hessen-Homburgi Landgrófné jelentek-meg nálla: hanem egyéb eránt, a' mi azon

podagra miatt való fájdalmakat illeti, melyekben most szenved ő K. Felsége, 's a mellyek miatt több Követeknek tegnapi rendeltetve volt audientziájok elhalasztott, minthogy a' múlt éjjeli tudósítások az előbbeni éjjelieknél nem kedvetlenebbek, reménleni lehetett, hogy szenvedései nem soká egészen el fognak enyészni. — „Azon mustrán, mellyet 13-dikban tartottak a' Hannoverai sergek, 's a' mellyen 14 Batalion gyalogok, 8 Regiment lovasok, 's néhány Ágyuzó Batteriák voltak jelen, a' Király a' sergek előtt előbb fel, 's a' Királyi Salve-lövés után a' Linea előtt lefelé végig lovagolván, mind a' sergek mind a' számtalan nézők által örvendező kiáltozással tiszteltetett. A' nézők' sokaságát megítélhetni abból, hogy csak hintók legalább 200 - an állottak a' sergek' sora előtt. — „15-dikben gyalogok' gyakorlási próbamutatása volt, ma a' hárcsfás hegyen nagy hadi próbamutatás van, holnap a' lovasság tesz' gyakorlási próbát. — 18)dikben az Ágyuzók és gyalogok fogják örömlövésük által a' Lipsiai győzedelmet innepleni; estve a' Herrenhäuseni kastély' kertjében tűzjáték lesz, a' melly napon, mint halljuk, a' sergek nagyobbára eloszlanak innét. — „A' későbbi (a' 18-dikben indult) tudósítások szerint jobban érezte lenni magát Király ő Felsége, 's mint hallatott, 25-dikben Göttingába szándékozott útját venni.“

Spanyol Ország.

A' Párisi Journal illy tudósítást közöl Madridból Oktober' 5 - dik napjáról: — „A' Madridi Polgári Kormányozó és azon Comuner osok között, kik a' Riegó képenek le - 's - fel - hordoztatásakor történt népzendülést elintézték 's pénz által elősegítették vala, nagyon heves veszekedés

uralkodik. Az elfogattatott két fő Orátorok még most is fogva ülnek, hanem a' fogházból nagyon mérges irásokat bocsátgatnak - ki a' Ministerek 's a' Polgári Kormányozó ellen. Ezt azzal vádolják, hogy a' Titoknoknak azon Rendelés alatt találtatott aláírását, melly Rendelés által az Arany-kút Klubja bezárattatott, meghamisította volna. Maga ezen Titoknok is kihirdettette a' Journálok által, hogy ezen vád igaz. A' Polgári Kormányozó még nem felelt ezen vádra: hanem a' Titoknokot tüstént letette hivatalából. Hanem úgy látszik, hogy nagyon széles kiágazása van ezen perpatvarnak. A' Madridban őrizeten lévő VII-dik Ferdinandus nevű Regimentnek Obersterét Torrijót, Oberster Serrajóval 's Oberstlieutenant Ceruttival egygyütt, titkos fogházba zárták. Beszélnek, hogy Generális Ballesteros és Romero - Alpuente nevű Képviselő ellen is per fogna indíttatni. — „Uraságtok (Párisban) képzelni se' tudják, melly nagy nyughatatlanság uralkodjék ezen fő városban. Az Arany - kút' szálájában estvénként most is minden napokon nagy sokaság szokott öszszegyülekezni, minthogy csakugyan nem mérészlette ezt a' Polgári Kormányozó egészen bezáratni, azért, hogy ez közönséges kávéház. Az öszszegyülekező sokaság nyughatatlanul ösztönözi az Orátorokat, hogy az Orátori székre kiállván beszédeket tarttsanak, 's minthogy az Orátorok a' nagyon kemény tilalom miatt ezt megtenni nem mérészlik, innen a' szokott következni, hogy ezért a' sokaság az Országlószék ellen leggorombább szidalmazásokra vetemedik. Nem ok nélkül gyanítják, hogy a' Comuner osok valami újabb csapáshoz készítik magokat, és nem soká újabb lármák fordulhatnak elé. — „Aszzerént, mint hallottam (így rekeszti - be szavait a' Tudósító), úgy látszik,

hogy a' rendkívülvaló Cortesi gyűlésnek legnagyobb befolyással bíró tagjai nem hagyják helybe azt, a' mit a' Ministerek Riegóval tettek, és hogy a' Ministerek arra az állapotra juthatnak, hogy magokat a' nép előtt menteni, 's azon okokat kinyilatkoztatni kéntelenitessenek, melyek által arra indítottak, hogy azon embert, kit egész Spanyol Ország a' Constitúziós Országlás megfundálójának tart lenni, üldözzék. — „Itt Madridban a' Sir Willson Robert' számára, a' ki Londonból nem soká meg fog ide érkezni, szállást fogadtak.“

Irtuk vala, hogy a' Madridi Anglus Követ az ott kijövő Regulatör nevű Ujságnak írója Chapuis ellen, azért, hogy az Anglus Király felől igen mocskosan irt volna, pert indítván, a' Madridi Birák olly ítéletet mondtak - ki: hogy nincsen oka a' panaszra — erre nézve a' Londoni Kurir jónak találta a' következő megjegyzéseket világ' elejébe bocsátani: — „A' mi Követünk' panaszsa, úgy mond, nagyon is fundamentomos vala. Hanem a' Spanyol Esküdttekből álló Itélőszék a' megbántattatásnak legkissebb nyomát sem találta ott, a' hol az Anglus Követ világosan megmutatta a' maga Fejedelmének nyilvánosságos mocskoltatását. Mi itt nem ok nélkül teszszük ezen megjegyzést, hogy a' revolúziós Hidegtelelés szelesebben és sebesebben kiterjedhet, hogy sem gondolni lehetne. Egy olly Országban, hol az Ujságlevelekben azon Monárkhák büntetlenül mocskoltathatnak 's rágalmoztathatuak, a' kik ezen Országgal békességben élnek, 's a' hol ezen Monárkháknak Követeik a' magok panaszaikkal az Itélőszék előtt eligazittatnak, az a' veszedelem fenyegeti a' barátságot, hogy nem soká felbomolhat. Ha valamelly Országlószerk olly gyenge, hogy a' törvényeknek tisztelte-

tést 's követtetést nem szerezhethet, azzal nem lehet hasznos politikai kötések fenn tartani. Mi megtehetjük azt, hogy az illy gyenge Országlószerkeknek szomorú állapotokon sajnálkodjunk: hanem, hogy Követünket tovább is olly Országunkban tartssuk, hol a' fejtelenség annyira ment, hogy a' Diplomatikai Ágensek büntetlenül megbántattathatnak, 's a' hol az Itélőszékek az efféle elvetemedéseknek megbüntetéssekre elégtelenek, már ez hatalmas Fejedelmek' méltósága ellen való cselekedet lenne. Ekképpen esik osztán, hogy az olly Revolúzió, millyen a' Francia Országi volt, 's millyen most a' Spanyol Országi, 's a' mellyeknek egymással való megegyezése (identitássá) naponként szembetűnőbb, azon végződnek, hogy más Státusokban ellenséges indulatot gerjesztenek magok ellen. Egy egészen revolúziós Ország ('s a' millyenné fog nem soká Spanyol Ország is lenni) nem tart magában semmi olly politikai elintéztetési elementumot, a' melly más, nem revolúziós Státusoknak politikáikkal összekötethetne 's összeolvaszthatna. Úgy szollván mintegy elválík azon közönséges Systemától, melyhez régebben tartozott. Mi nem tulajdonítjuk magunknak azt a' tehetséget, hogy előre memondhatnók, hogy micsoda menetele fog lenni a' Spanyol Jakobinusságnak: hanem annyit, mint gondoljuk, csakugyan látunk, hogy Spanyol Országban olly körülállások 's olly mesterkedések mutogatják magokat, a' mellyek, ha nem controlliroztatnak (honnét venné pedig magát ezen szempillantásban a' controlliroztatás?) ezen Országot nem soká egészen el fogják az Európai Státusoknak nagy Szövetségétől szakasztani. Magára fog - é ezen Ország akkor hagyatattani, hogy mint egy Vulkanus (tűzokádó hegy) magában kiégjen, 's magát ma-

ga megemészsze? avvagy pedig kötelességünké fogja nekünk az Európai Státusok' szövetségi nagy tekintete tenni, azt, hogy olly eszközökön gondolkozzunk, mellyek által azon Legitimussági princzipiumok és talpkövek, mellyeken az Európai politikának nagy épülete fekszik, 's a' mellyeknek fenntartatását mindeneknek szerentséje és boldogsága kívánnya, bátorságossá tétettethetnek?"

* * *

Barcellonában folyvást nagyobb-nagyobb pusztításokat tett a' Sárga-hideg. Oktober' 1-ső és 2-dik napjain naponként 300—350 emberek haltak-meg benne. A' kik elkapják a' nyavallyát, majd minden segedelem nélkül vesznek-el, minthogy nagy summáért se' találtatik ember, ki a' betegek körül szolgálni akarna. A' métej, a' melly eleintén a' városnak tsak némelley részeire kapott volt be, már most nem csak az egész városon, hanem a' fellegvárban 's azon Gracia nevű faluban is pusztit, hova Barcellonából sok lakosok kifutottak a' pestis elöl. A' Barcellonai népnek legalább felerésze kivándorlott; azoknak, kik a' városban megmaradtak, azt a' tanácsot adták a' tiszti karok, hogy a' város és a' kordon között találtató szabad ég alatt vonnyanak sátorokat 's azok alatt telepedjenek-meg. Gondolják, hogy ekképpen nem lesznek olly nagyon kitétetve a' nagy hévségnek 's könnyebben elkerülhetik a' nyavajának rájokragadását. Legveszedelmesebb az, hogy az Orvosok még meg nem határozhatták a' nyavajának természetét; némelleyek Sárga-hidegnek, mások Guineai - Néger - betegségnek, 's ismét mások valami helybéli gonosz tulajdonságú Hideglelésnek tartják lenni. Ezen értelembeli különbözésnek az a' rossz hővetkezés van, hogy eszszerént azt sem tud-

hatják az Orvosok, hogy micsoda orvosságokkal gyógyítsák.

Franciaország.

Azon Francia Orvosok, kik arra határozták magokat, hogy ezen úgynevezett Sárga-hideg' valóságos természetének kitanulására éppen a' fészkeire mennyenek, Oktober' 7-dikén valósággal által útoztak Figuerásból Gironába.

Portugallia.

Az Ánglus és Portugallus Országlószékek között fontos kérdés fordult elé, melly még máig sem igazittatott-el, 's a' melly nagyon magára vonta a' két nemzet' figyelmét. A' Libonában lévő Ánglus Consúl tiszti Jelentést terjesztett a' tárgy eránt a' Cortesek' elejébe, hanem Sept. 29-dikéig még nem vett volt választ reá. A' fennforgó kérdésnek minémüsége abban áll: Hogy az Ánglus Országlószék azt erőssíti, hogy a' Cortesek megrontották a' Nagy Britannia és Portugallia közt eddig fennállott kereskedési Kötésnek egy Czikkelyét, az által, hogy néhány hónapok előtt a' Portugallus kikötőhelyekbe bevitettető Ánglus gyapjúmivektől fizetendő vámfizetést feljebb vitték 's arra a' mértékre tették vissza, mellyen az, az 1810-dik esztendő előtt állott, a' midőn jóval alább bocsáttatott, 's a' melly idő pont után három esztendőnek elteltével, úgy mint 1813-ban, az akkori Rio-de-Janeiró Ánglus Követ Lord Stewart által az is ki eszközöltetett a' Portugalliai Országlószéknél, hogy meghatározatnék, hogy Portugalliának ne legyen jussa arra, hogy ezen vámnak állapotját, az Alkú' idejének eltelése előtt megváltoztathassa. — Már olly hír is szárnyalt set irták is vala, hogy ezen egyenetlenség miatt Ward Or, a' Lisbonában lévő Követségi Ágens Lisbo-

át passus nélkül oda hagyta volna — a melly ugyan még eddig valóságosult meg — de bizonyos az, hogy ezen kérdés nagyon feszessé tette az Angliát illető környülállásokat Portugalliára nézve. Maga a' Londoni (Ministeri) Kurir illy tudósítást közöl ezen kérdésre nézve, Lisbonából September' 21-dik napjáról: — “

„A' Portugalliai revolútzio nem igen hasznosan fog kiütni Angliára nézve. A' Cortesek minden hitelt és hűséget lábaik alá tapodván, 's az Anglia és Portugallia között készült 's eddig fennállott Kötésekről elfelejtkezvén, olly systemát vettek fel a' követésre, melly által az első tekintetre meg kell Európának győzettetni arról, hogy Anglia Portugalliához való befolyását tellyesen elvesztette. Legelső volt az, hogy Lord B e r e s f o r d elküldetett; másikk az, hogy már most olly nagy vám határozatott az Angliai fábrikákból származó szerzeményekre, hogy éppen olyan, mint ha ezek Portugalliában egészen megtiltattak volna. A' mi Lisbonában lévő Követtségi Agensünk ellenző irást adott: he ezen intézetek ellen a' Portugallus Országlószerékhez 's az új Ministerek között némellyikkel hosszas tanácskozást tartott: de minden lépései sikertelenek voltak.

Későbbi, October' 11-dikén, újabban kikelt ugyan ezen Anglus Kurir a' Portugallusok ellen, ekképpen szollván: — „Hozzánk megérkeztek a' September' 28-dikáig kijött Ujságok Lisbonából. Mint a' Cortesek' elejébe terjesztetett környülállások mutatják, úgy látszik, hogy a' Revolútziónak azon szerencsétlen következései, mellyek magokat Spanyol Országban már megéreztettek, Portugalliában is mutogatni kezdik magokat; értjük azon ragadozó Bárdákat, a' mellyek úgy vagynak organizálódva, hogy egész tartományokat el-

pusztítanak. Az efféle elvetemedések természet szerént való következései az olly faktziói Országlásnak, hol az olly emberek, kik a' hatalommal birnak, inkább csak a' magok személyes nagyravágyásoknak kielégítésére, és nem a' köz jónak előmozdítására ügyelnek. Az alatt míg egymás között mesterkedéseket főznek, a' meggazdagodásra való alkalmatosságokat kaptak módon felfalják, 's az elkövetett bűnöknek következései miatt rettegnek: a' nemzeti boldogságon való gondoskodást egészen elmellőzik. A' nép részére osztik, polgári vetekedések támodnak, 's a' társasági életnek minden kötelei elbomlanak. Ezek azok a' következései, mellyek az olly Revolútziókból, millyenek voltak a' Spanyol és Portugalliai Revolútziók, a' mellyekben tudniillik katonai támodások törték azon rést; a' mellyen azután a' fejtelenség ezer fele vad és phantásta formákban berontott, elmulhatatlanul származni szoktak. Ezen resultatumok, a' mellyek Spanyol Országban már láttunkra elkövetkeztek; kezdik már Portugalliában is mutogatni a' magok rettenetes előjeleiket.“

A' Corteseknek egygyik újabb ülésében a' Constitútziónak azon 70-dik Czikkelyéről beszéllett Képviseelő Rebelló, a' melly ezen szavakból áll: — „A' Király sem a' Képviseelői Válosztásokat meg „nem gátolhatja sem annak ellene nem „állhat, hogy a' Cortesek a' magok üléseknek idejét megrövidithessék vagy meg „hosszabbithassák; sem az ő határozásaik „ellen egy vagy más módon nem protes „tálhat.“ Azt kérdezte, hogy hát azon esetben, ha csakugyan ezt cselekedné, fogna-e, és ha igen micsoda büntetést fogna magára vonni? Ezen eset nem jegyeztetett fel azok között, mellyek a' Koronának elvesztését magok után vonnyák, melyre

nézve ő (Rebelló) azt jóvállja, hogy ezen eset is tétetessék - be a' többek közzé. — Alves-do-Rio pártját fogta a' Rebelló jóvállásának 's azon időre emlékeztette vissza a' Corteseket, midőn Franciaországban a' Granadirosok (Brumaire' 18-dik napján) az Öt-százak' tanácsát széllyel kergette. — Képviselő Miranda erre azt mondta: hogy akkor, mikor e' történt, a' Constitúciónak nem valamely cikkelye sértetett-meg, hanem Contra-revolúció által az egész Constitúció felfordított. Azt is kérdezte Miranda, Alveztől, hogy hiszi - é ő talám még azt is, hogy a' Királyi hatalom az istentől jöne? ő maga nem így ítél, hanem azt tartja, hogy azt a' nép költsönözi. Sok más tagok is hozzá szolltak a' dologhoz. Végre voksolás vetett véget a' kérdésnek, 's 52 vótumok által 34 ellen meghatározott, hogy változás nélkül megtartatassék a' Czikkelly, úgy, mint van, illy okon, mert magában érthető dolog az, hogy a' Király önként lemond a' koronáról, mikor a' nemzeti Fejedelemséget megsérti.

Orosz Birodalom.

Orosz Császár ő Felsége Witepsbe lett útozásából, kilencz napokig tartott távolléte után, Oktober' 7-dik napján, Zarkoe-Selóba, egészséges kívánt jó állapotban vissza érkezett.

Novotscherkaskban, a' Dóniai Kozákok' Hettmannyának lakhelyén, melly az Északi szélességnek 47-dik grádusán esik, ezen esztendőben Junius' elején olly nagy hévség volt, hogy a' zöld fű gyökereitől kiszáradott, 's a' lekaszált széna sok helyeken meggyult.

Oktober' 15-dik napján, a' tavaly ugyan ezen napon Lipsiában meghalálózott Feldmarschal Herczeg Schwartzenberg Károly' kimulásának napján, az ő nevét viselő Második Ulánus Regimentnek vala-

mint itt őrizeten lévő csapatja, úgy az egyéb vidéki kvártélyokon fekvő csapatai is, ezen elfelejthetetlen Tulajdonosaik tiszteletére közönséges katonai pompával való halotti czerimoniát tartottak.

B é c s.

Az itt kijövő Ujságlevelekben ily megjegyzés találtatik: — „Az Okt. 15-dikén kijött Journal-des-Debatsban Brüsszeli Czikkelly alatt egy Memoárról van szó, mellyet az ott kijövő Ujság a' Török dolgokról darabonként kiadott, 's a' mellyet Lord Wellington a' maga' Udvara' nevében adott volna a' Francia Országlószék' elejébe. A' Journal-des-Debatsban ugyan magában is olly ítélet tétetetik ezen Memoárról, hogy nagyon mérész és nyilvánvalósággal nem meghihető dolgok erőssittettek benne, de azonban csakugyan több részei ezen Memoárnak, olyaknak találtnak a' nevezett Párisi Ujságban, hogy ha feltétel nélkül való hitelt nem is, de figyelmetességet csakugyan érdemelnek. — „Minthogy mi (ezek a' Bécsi Ujságvelek' írójának szavai) bizonyos kútfőből erőssithetjük, hogy az említett Memoár soha nem volt a' világon, 's ekképpen mindenek, a' miket a' Brüsszeli Ujság úgy hirdetett-ki, mint abban találtatott dolgokat, egészen költemények voltak: mi úgy ítélünk, hogy azokat, a' kik ezen Memoár által tévedésre vezérlődtek, megvilágosítani kötelesek voltunk. Egyéb eránt a' Journal-des-Debats se' válott kezességet az eránt, hogy ezen Memoár a' valóság' próba-mértéket ütné.“

Magyar Ország.

A' Pesti Ujságlevelekben ezeket írják October' 24-dikén: — “

A' szüret Budán, Pesten, és a' két városnak szomszédságában, már tellyesen végbe ment, és, ámbár némely helyeken igen szük volt a' termés, másokon el-

tenben olly bő és jó termés örvendeztette meg a' Gazdákat, melly a' tavallit jóval meghaladta. Ezt bizonyítja a' Budai Dézma is, a' mellyből a' Nemes Esztergomi Káptalan az idén közel négy ezer akó mustot szedett, melly tavallig alig volt két ezer négy száz.

* * *

Ö Cs. Kir. Felsége a' Magyar Országai Iskolák és Tudományok igazgatásában jónak találta azon változtatást tenni, hogy a' Kir. Universitásnál minden Tudománybeli Karokhoz Directorok neveztesse.

* * *

Ferencz Károly Cs. Fő Hercege September 30-dikán Selmeceze érkezvén, Báró Révay Nepomuk János Kamara Gróf ö Nagyságának lakásán szállott meg. A' város mindjárt azon estve kivilágosított, más nap pedig ö Cs. Fő Hercegsége elejébe vezetett és bemutatott a' Papság, a' Bányász Tiszttség, és a' város Magistrátusa; azon estve a' Bányász Legények nagy számmal az ö lámpásaikkal és Török muzsikával jelentek meg a' Fő Herceg szállása előtt, és többszöri Éljen kiáltások között az ö lámpásaikat olly módon emelgették, hogy V. F. (Vivat Franciscus) betüket formálnának. October 2-dikán a' Fő Herceg az ö kísérelével több Bányász Tisztek által vezetvén, megsejmlélte a' Windschact nevű gödröket; délután pedig a' Kamara Grófi Hivatalnak belső elintézését vizsgálta meg. October 3-dikán délelőtt a' Királyi Bányász Academiának fizikai, és chemiai próbatételein jelent meg; délután az Olvasztó-műhelyt látogatta. October 4-dikén mint ö Cs. K. Felségének, és magának a' Fő Hercegnek is neve napja inepén ö Cs. Fő Hercegsége a' Plébánia templomban azon fényes nagy misén je-

lent meg, mellyet Mélt. és Fő Tiszt. Makay Antal Megyebeli Püspök Ur mondott, a' Bányász Tiszttségnek, és minden Elöljáróknak buzgó jelenlétében. Az Isteni szolgálat után a' Fő Herceg Körmöcz-Bánya felé vette útját, és út közben Sz. Kereszten a' tisztelt Mélt. Püspöknél ebédelvén, tovább folytatta útját. October 6-dikán ö Cs. Fő Hercegsége Körmöcz-Bányáról Beszterczére érkezett, 's ott is minden látnivalókat szemesen megvisgálván, Hradek felé vette útját.

Ú j K ö n y v.

Réthy (Andreae) lingua universalis communi omnium nationum usui accommodata. Vienne, typis Antonii Strauss. 1821. in 8. maj. pagg. 144.

Azon könyvek közt, melyek eddig a' Közönséges Nyelvről megjelentek, különös említést érdemel jelenvaló igen díszesen nyomtatott Munka, mely az ezen fontos tárgyról eddigelé kijött próbákat, nyomossága, együgyűsége 's világos volta által sokkal felyül múlja.

A' szíves ajánlás után, mellyet a' nagyérdemű Szerző, Hazája oltárára szeméremesen teszen le, áll a' Munka 8 tételekből (theses). 1) B é v e z e t é s a' k ö z ö n s é g e s n y e l v b e; 2) A z e m b e r i s z ó z a t n a k k i f e j t é s e ' s f e l o s z t á s a, a' t e r m é s z e t n e k ö r ö k ö s t ö r v é n y e s z e r é n t; 3) A' k ö z ö n s é g e s n y e l v n e k e r e d e t e; 4) Á l t a l f o r m á l á s a a' k ö z ö n s é g e s n y e l v n e k a z e g é s z v i l á g o n e l t e r j e d t k ü l ö n n y e l v e k r e; 5) E g y e s n y e l v e k n e k v i s z s z a v i t e l e k a' k ö z ö n s é g e s v a g y e r e d e t i r e; 6) A' k ö z ö n s é g e s n y e l v

becsének fejtegetése. Ebben a világos 's könnyen felfogható tételben találja az Olvasó azon együgyű kulcsot, melly által, az alább említendő rendszerbe (Systema) hozott Szótárnak segítségével, a' közönséges nyelven írt gondolatokat, akár-mely ismeretes élő nyelvre, minden nehézség nélkül fordíthatni, melyről Jelentő tökéletesen meggyőzetett, midőn a' Szerző Úrnak hozzá intézett ezen nyelven írt hosszacska levelét, két óra alatt, deákra könnyen általtehetette, 's most több gyakorlottsággal még könnyebben fordíthatná. Túlajdon próbatétele kit kit meggyőzhet állításának igazságáról. — 7) A' közönséges nyelvbeli szóknak 's tárgyaknak elosztályoztatások (classificatio); 8) A' közönséges nyelv szavainak jelentéseik. Ez, a' már említett rendszeres Szótár, mely kilencz Osztályokban, 3969 csupa gyökérszókból áll. Az 1ső Osztály a' testeknek; 2d. a' tulajdonságoknak (qualitates); 3d. az erőknek (vires); 4d. a' mozgásoknak (motus); 5d. a' hangoknak (tonus); 6d. a' helynek (spatium); 7d. az időnek; 8d. a' számnak; 9d. a' mértéknek gyökérszavaikat foglalja magában. A' Szótárt egy Toldalék követi, melyben a' közönséges nyelvbe bé nem iktatható szók, p. o. Nemzeteknek, száraz földnek, tartományoknak, szigeteknek, völgyeknek, hegyeknek, városoknak, folyóvizeknek, tóknak, tengereknek, tengerszorosoknak, örvényeknek 's köszikláknak neveik találhatók. Mert valamint a' külön nyelvekben a' mester-

szavak görög szókból állanak, úgy a' közönséges nyelvben is, az említett tárgyaknak kifejezésekre idegeneket kell használni, hogy így minden megtévelyedhetésnek eleje vétessék.

A' közönséges nyelvnek haszna nagyon szembetűnő, 's szükséges minder Nemzetnek, mert ennek közönséges bévétele a' gondolatoknak 's érzéseknek, eddig ily segéd nélkül való nehéz útjokat, különösen könnyűvé teszi.

Addig is, míg a' tudós Bírálók, kiknek több nyelvekben tudományos ismereteik vannak, a' Munkát megítélnék, ajánlani érdemesnek tartotta.

Gruber Antal,
Bibliothecarius.

H i r d e t é s.

Erdélyben Nemes Maros Székben Gróf Rhédei Ferencz Mező Sámsondi Udvarában a' jövő esztendőben u. m. 1822-dikben Junius 15-dikén reggeli kilencz órakor kezdődvén, az egész Ménes a' többet-igérőknek egygyenként kótyavetye által eladatik, a' hol lesznek 50 anya kanczák, a' legjobb és válogatottabb Erdélyi rászák-ból, az alattok lévő szopó csikókkal; esztendő, két esztendő, és három esztendő csikókkal egygyütt. Ha valaki szándékoznék az egész Ménest egygyütt megvenni, és az árrát akarná megtudni, írjon ránta per M. Vásárhely a' feljebb említett Méltóságos Gróf Úrnak.